

- osnov za odločanje o izrabi letnega dopusta in o drugih odsotnostih z dela
- meril za ocenjevanje delovne uspešnosti delavcev
- kriterijev za nagrajevanje inovacijske dejavnosti
- razpolaganja s stanovanjskim skladom, počitniškimi zmogljivostmi in drugimi objekti standarda delavcev
- kriteriji za napredovanje delavcev,

mora delodajalec skladno s 95. členom ZSDU **predložiti v soglasje svetu delavcev** (ta se mora opredeliti v 8 dneh od predložitve v soglasje, v nasprotnem se šteje, da soglaša).

Za razliko od ZDR-1, ki glede »organizacijskih« splošnih aktov, kot smo videli zgoraj, določa le **subsidiarno pristojnost sveta delavcev in delavskega zaupnika**, pa seveda ZSDU skozi pravico do »predhodne« obveščenosti, ki seveda že po logiki stvari vključuje tudi pravico do po-

dajanja mnenj in predlogov, v bistvu svetom delavcev priznava pravico do vključnosti tudi v postopek sprejemanja vseh tistih »organizacijskih« splošnih aktov, ki **pomenijo »spremembe v organizaciji proizvodnje«** po 89. členu ZSDU. V širšem pomenu tega pojma, lahko sem uvrstimo tudi »spremembe v organizaciji delovnega časa«, kar je zelo pomembno organizacijsko vprašanje, a je – ker tega zakon ne omenja izrecno – v praksi pogosto sporno.

## EKONOMSKA DEMOKRACIJA – RAZGLEDI PO SVETU



Piše:  
Jernej Štromajer

# Ameriške predsedniške volitve in ekonomska demokracija

*Izvolitev novega ameriškega predsednika v veliki meri oblikuje tudi smer, v katero se bo v prihodnje razvijala svetovna ekonomija. Zato tudi z vidika razvoja ekonomske demokracije ni nepomembno, kdo zaseda Belo hišo in kakšno politiko bo zasledoval. Rezultati ameriški predsedniških volitev so znani in naslednja štiri leta bo Belo hišo zasedal republikanec Donald Trump. V nadaljevanju bomo tako pogledali, kaj (če sploh) na področju razvoja ekonomske demokracije lahko pričakujemo od prihodnje republikanske administracije, kakor tudi, kaj so na tem področju v programu imeli zapisano demokrati.*

### Podpora republikancev ESOP shemam

Čeprav številni ocenjujejo, da v resnici sploh ne vemo, kaj točno lahko pričakujemo od Donalda Trumpa na položaju ameriškega predsednika, pa nam nekaj idej, ki jih zna zagovarjati skupaj z republikansko večino v obeh domovih ameriškega kongresa, lahko poda **letošnji predvolilni program republikanske stranke**. Čeprav bi lahko pričakovali, da desna, kapitalizmu naklonjena republikanska stranka v ekonomsko liberalnih Združenih državah Amerike v svojem programu ekonomske demokracije sploh ne bi omenila, ni čisto tako.

Republikanci so v svojem letošnjem predvolilnem programu (kakor tudi že v svojem programu leta 2012) **izrazili svojo podporo načrtom delavskega delničarstva v ZDA, znanim kot ESOP** (ang. *employee stock ownership plan*). Ob tem so zapisali, da verjamejo, da bo odnos med delodajalci in delojemalci v prihodnosti temeljil **na opolnomočenju delavcev in fleksibilnosti na delovnem mestu**. Iz tega razloga navajajo, da podpirajo ESOP sheme, saj po njihovem omogočajo delavcem, da postanejo kapitalisti in s tem prispevajo k razširjanju obsega zasebne lastnine ter k spodbujanju prostega tržnega gospodarstva.

Vidimo lahko, da imajo republikanci **zelo zanimivo interpretacijo delovanja ESOP shem**, hkrati pa gre to pripisati tudi naravi teh shem v ameriškem gospodarstvu. To se vidi tudi v tem, da demokratska stranka ESOP shem v svojem programu sploh ne omenja. Pri tem je zanimivo, da anketa organizacije Employee-owned S Corporations of America (ESCA), ki promovira zanimanje podjetij za ESOP sheme, ugotavlja, da **več registriranih demokratov kot pa republikancev podpira koncept, da bi zaposleni bili lastniki podjetij** in imeli korist od uspešnosti podjetja. To gre morda prepisati tudi razliki v dojetju in po-

**Tabela 1:** Podpora konceptu, da so podjetja v lasti njihovih zaposlenih, tako da imajo vsi delavci delež pri uspehu podjetja

	Podpora	Nasprotovanje	Neodločen
Vsi	68 %	13 %	19 %
Demokrati	79 %	7 %	14 %
Republikanci	58 %	23 %	20 %
Neodvisni	67 %	8 %	25 %

Vir: *Employee-owned S Corporations of America (ESCA) 2016*

znavanju delavskega (so)lastništva med republikanci in demokrati<sup>1</sup>.

### Podpora demokratov udeležbi delavcev pri dobičku

Demokrati na drugi strani, kot rečeno v svojem programu niso omenili svoje (ne)podpore ESOP shemam. Je pa demokratska stranka v svoj program vključila **spodbujanje udeležbe delavcev pri dobičku (profit sharing)**. Pri tem so navedli, da je udeležba delavcev pri dobičku po

njihovem mnenju povezana z višjo produktivnostjo. Hkrati pa so ugotavljali, da se ob skoraj rekordnih dobičkih podjetij to ni poznalo v obliki višjih plač delavcev. Zato so si s programom prizadevali, da bi hkrati z **dvigom plač**<sup>2</sup> vzpostavili tudi **dodatne spodbude za udeležbo delavcev pri dobičku** (v skladu z dogovorom z vsemi déležniki).

Obe največji stranki drugih tem, povezanih z ekonomsko demokracijo, niso zapisali v svoj program. Kot lahko vidimo, sta obe stranki sicer izpostavili dva različna

<sup>1</sup> V ZDA je sicer mnogo več ljudi zaposlenih v podjetjih s shemo ESOP (več kot 13 milijonov) kot npr. v zadrugah (manj kot 1 milijon).

<sup>2</sup> Demokrati so v svoj program zapisali tudi dvakratni postopni dvig zvezne minimalne plače s 7,25 \$ na 15 \$.

elementa ekonomske demokracije, ki služita v ameriškem sistemu predvsem kot **način nagrajevanja in motiviranja delavcev**, z željo po večji produktivnosti, kakor tudi kot **model za pokojninsko varčevanje**. Glede na zapisano, pa bi obe stranki svoje predloge dosegali predvsem v obliki **davčnih spodbud oz. olajšav**. Morebitne davčne spodbude oz. olajšave za ESOP sheme so tudi edino, na kar lahko na tem področju od republikancev najverjetneje računamo v naslednjih štirih letih.

### Sandersovo zavzemanje za delavske zadrug

Za ameriške razmere pa je radikalen predlog za **spodbujanje oblikovanja delavskih zadrug** v svojem ekonomskem programu imel neuspešni kandidat za demokratsko predsedniško nominacijo senator Bernie Sanders. On je namreč predlagal, da bi morale ZDA razviti nov ekonomski model, v katerem bi namesto davčnih olajšav za korporacije, država nudila pomoč delavcem, ki bi želeli izvesti delavski odkup in oblikovati svojo delavsko zadrugo. A za kaj takšnega bomo morali počakati vsaj do naslednjih ameriških predsedniških volitev leta 2020.

## ZA UČINKOVITO SOUPRAVLJANJE

### Komuniciranje sprememb z zaposlenimi

# Vsaka sprememba je na začetku težka, v sredini neurejena in zmedena, na koncu pa čudovita

*Naslovna misel s strani Robina Sharme, enega od gurujev na področju vodenja, bi nas morala spremljati vsakokrat, ko nas spremembe v življenju – zasebnem in službenem – postavljajo pred preizkušnjo. Podjetja se namreč dandanes dnevno soočajo s spremembami v svojem okolju in s tem pod pritiskom, da se tudi same prilagajajo. Kar pomeni, da spremembe slej ko prej »ujamejo« tudi zaposlene. Delavski predstavniki so lahko v obdobju sprememb (denimo statusnega preoblikovanja, prestrukturiranja, prevzemov ipd.) pomemben člen komunikacijske podpore. Z aktivno vlogo pri komuniciranju lahko prispevajo k obveščeni, pravilnemu razumevanju sprememb in, nenazadnje, njihovemu izvajanju na operativni ravni.*

Organizacije se vedno bolj pogosto soočajo s spremembami v političnem, ekonomskem, in družbenem okolju, pa v tehnologiji, v obnašanju naravnega okolja in

zakonodaji. V vrtnicu sprememb iščejo dinamično ravnotežje za dolgoročno uspešnost. Zatiskanje oči pred realnostjo namreč ni rešitev, vsaj ne na dolgi rok.

Praksa namreč dokazuje, da so **dolgoročno uspešna podjetja, ki se neprestano »na novo izumljajo«**. Denimo, če Google ne bi spreminjal svojega poslovnega modela, bi